



Aan
Van

Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
DG Ruimtelijke Ordening

nota

Aanbieding Rapportage 2024 - Monitor Werking
Omgevingswet - Rapportage 2024

BESLISNOTA

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2025-0000422536

Datum
1 juli 2025

Opgesteld door

Samengewerkt met
ADS, CZW

Bijlage(n)
9

Aanleiding

Met deze rapportage informeert u de Eerste en Tweede Kamer over de bevindingen van de Monitor Werking Omgevingswet over het jaar 2024. Vanuit uw stelselverantwoordelijkheid voert u deze monitor uit. Met de jaarlijkse rapportages vanuit deze monitor voorziet u de Kamers, medeoverheden en de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet van beschrijvende informatie over de werking van het instrumentarium van de Omgevingswet. In uw aanbiedingsbrief gaat u in op de vijf beschrijvende conclusies uit de rapportage. Als bijlagen bij de rapportage stuurt u de drie aan de rapportage onderliggende onderzoeksrapporten mee naar beide Kamers.

Geadviseerd besluit

- U wordt gevraagd akkoord te gaan met de rapportage en de aanbiedingsbrief te ondertekenen voor verzending aan de Eerste en Tweede Kamer.

Kern

- Met deze rapportage voorziet u de Kamers, medeoverheden en de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet van beschrijvende informatie over de werking van het instrumentarium van de Omgevingswet.
- De rapportage over het jaar 2024 laat zien dat de transitie naar het nieuwe stelsel in volle gang was. De kerninstrumenten worden gebruikt, maar nog niet volledig benut.
- In uw aanbiedingsbrief benadrukt u het belang van het benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt.

Toelichting

De Monitor Werking Omgevingswet wordt door u uitgevoerd. De bevindingen vanuit de monitor worden gepresenteerd in een jaarlijkse rapportage en hebben betrekking op beschrijvende informatie over het gebruik en de werking van de kerninstrumenten van de Omgevingswet, de bijdrage van het gebruik van die instrumenten aan het behalen van de verbeterdoelen van de stelselherziening van het omgevingsrecht en de nieuwe manier van werken die hierbij nodig is. Andere aspecten van de stelselherziening, zoals financiële effecten en het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), worden elders gemonitord (zie onderaan).

De rapportage is opgesteld in nauwe samenwerking met de werkgroep, waar onder andere het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de koepels van

medeoverheden onderdeel van zijn. De rapportage is daarnaast afgestemd met het BO VRO.

Onze referentie
2025-0000422536

Datum
1 juli 2025

De monitor kent kwantitatieve informatie op basis van **alle** gegevens uit het DSO, en kwalitatieve informatie op basis van selecties van bevoegde gezagen.

De rapportage over het jaar 2024 kent vijf beschrijvende conclusies:

1. De kerninstrumenten worden gebruikt, maar in 2024 werd enkel een begin gemaakt
2. De uitvoering was in volle gang, nieuwe mogelijkheden worden gebruikt
3. Gemeenten gebruikten in 2024 vaker de BOPA-dan de omgevingsplanwijziging
4. Overheden (her)kennen de verbeterdoelen en streven die na
5. Bevoegde gezagen ervaren geen grote knelpunten in het stelsel, wel onzekerheden

Hieronder worden deze conclusies kort toegelicht:

1. De kerninstrumenten worden gebruikt, maar in 2024 werd enkel een begin gemaakt

Uit de monitor blijkt dat de overheden die met de Omgevingswet werken in 2024 alle kerninstrumenten in zekere mate in gebruik hebben genomen. Vaak hebben zij echter geen versie van die instrumenten die aan alle inhoudelijke en technische eisen van de Omgevingswet voldoet. Met name voor gemeenten is dit niet onverwacht in het licht van de termijn die zijn daarvoor hebben, zo hebben zij bijvoorbeeld tot 2027 de tijd voor de omgevingsvisie en tot 2032 voor hun omgevingsplan.

2. De uitvoering was in volle gang, nieuwe mogelijkheden worden gebruikt

De uitvoering was in 2024 in volle gang en is zonder grote knelpunten verlopen. De nieuwe mogelijkheid tot het meervoudig aanvragen van omgevingsvergunningen wordt gebruikt, óók voor de onder de Omgevingswet gesplitste technische en ruimtelijke bouwactiviteit.

3. Gemeenten gebruikten in 2024 vaker de BOPA-dan de omgevingsplanwijziging

Gemeenten maken relatief veel gebruik van de BOPA-vergunning. De BOPA-vergunning is in sommige situaties een alternatief voor een omgevingsplanwijziging bij het mogelijk maken van een activiteit die in strijd is met het omgevingsplan. Uit de monitor blijkt óók dat gemeenten in 2024 beperkt (inhoudelijke) omgevingsplanwijzigingen vaststelden. Hieruit kan opgemaakt worden dat gemeenten de voorkeur hadden voor de BOPA-vergunning. De BOPA-vergunning kent echter wel beperkingen, zo is het toepassingsbereik beperkt tot de activiteit waar een aanvraag voor gedaan wordt. Met een omgevingsplanwijziging kan juist wel in één keer voor meerdere activiteiten en initiatieven in de toekomst regels gesteld worden.

4. Overheden (her)kennen de verbeterdoelen en streven die na

Uit het kwalitatieve onderzoek blijkt dat de bij het onderzoek betrokken overheden de verbeterdoelen zoals door de wetgever beoogd herkennen en die ook nastreven.

De verbeterdoelen zijn:

1. Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht,
2. Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving,
3. Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving,
4. Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving.

Onze referentie

2025-0000422536

Datum

1 juli 2025

Zoals verwacht ervaren zij dat de verbeterdoelen in de praktijk nog niet volledig zijn gerealiseerd in 2024, maar zij onderschrijven de doelen wel.

5. Geen grote knelpunten in het stelsel, wel onzekerheden

Ook blijkt uit het kwalitatieve onderzoek dat de betrokken overheden geen grote knelpunten zien bij het bereiken van de verbeterdoelen. Aan de operationele kant van de implementatie ervaren sommige van hen in 2024 wel technische problemen met het DSO.

De bij het onderzoek betrokken overheden ervaren op sommige punten nog wel onzekerheden. Zo vragen zij zich af hoe de samenhangende benadering van de leefomgeving zich gaat ontwikkelen. Ook geven zij aan dat de nieuwe vormen van lokaal maatwerk die de Omgevingswet biedt in de praktijk soms nog tot onduidelijkheid leiden.

Overige monitoring en evaluatie van de Omgevingswet

De Monitor Werking Omgevingswet voorziet naast de Kamers en de overheden die werken met de Omgevingswet óók de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet van beschrijvende informatie. De evaluatiecommissie gebruikt deze informatie bij de wetsevaluatie. Ook reflecteert zij jaarlijks op de rapportages vanuit de monitor. Tevens biedt de evaluatiecommissie jaarlijks haar eigen reflectierapport aan mij aan. De evaluatiecommissie biedt in 2029 de integrale wetsevaluatie aan.

De scope van de Monitor Werking Omgevingswet beperkt zich tot de werking van het stelsel en het instrumentarium van de wet. Naast deze monitor lopen er verschillende andere monitors die betrekking hebben op andere aspecten van de Omgevingswet hebben. De interbestuurlijke financiële monitoring geeft informatie over de financiële impact van de Omgevingswet. Eerder bood u het 'Onderzoek actualisatie transitiekosten' en de 'Nulmeting structurele taken' vanuit deze monitor aan de Kamers aan. Eind dit jaar ontvangt u de eerste integrale financiële evaluatie. De monitoring van het DSO geeft informatie over de werking van het DSO en het functioneren van verschillende ketens, bijvoorbeeld vanuit het Interbestuurlijk Ketentesten (IKT). Via uw voortgangsbrieven houdt u de Kamers hierover op de hoogte. Ook wordt er gewerkt aan de toegezegde invoeringstoets, waarvan u de resultaten verwacht te kunnen delen begin 2026. De monitoring op de maatschappelijke doelen van de wet – de balans tussen benutten en beschermen – is onderdeel van de Monitor Nationale Omgevingsvisie (MONOVI). Medio 2026 ontvangt u vanuit deze monitor de derde vervolgmeting.

Bijlagen

Volgnummer	Naam
1a	Aanbiedingsbrief Eerste Kamer
1b	Aanbiedingsbrief Tweede Kamer
2	Monitor Werking Omgevingswet – Rapportage 2024
3	Bijlage 2 – Eindrapportage kwantitatieve monitoring 2024 – TBO Kadaster
4	Bijlage 3a – Eindrapportage kwalitatief onderzoek 2024 – RHDHV
5	Bijlage 3b – detailgegevens kwalitatief onderzoek 2024 - RHDHV
6	Bijlage 3c – aanvullende informatie 2024 – RHDHV
7	Bijlage 4a – Eindrapportage tekstanalyseonderzoek – Arcadis
8	Bijlage 4b – detailgegevens tekstanalyseonderzoek - Arcadis

Onze referentie

2025-0000422536

Datum

1 juli 2025